

Niemelä ja Äijäveden pohjois-osa

Niemelä

Äijäveden rannalla pappilasta etelään sijaitsi 1700-luvun lopulla kuusi Isonpappilan torppaa. Isopappilaa isännöi kirkkoherra.

Lukkarin asuttama Niemelän torppa sijaitsi nykyisen seurakuntatalon kohdalla. Paikka siirtyi Rautalammin ensimmäisen apteekkarin **Johan Jäderholmin** haltuun vuonna 1867. Apteekkari harrasti puutarhanhoitoa. Hän istutti pihan reunaan esimerkiksi paikallisesti hieman eksoottisia lehmuksia.

Apteekki toimi rannan tuntumassa vuoteen 1933, jolloin apteekkari **Kiiliäinen** muutti Niemelän matkustajakodiksi. Rakennus tuhoutui tulipalossa muutaman vuoden kuluttua. Nykyisen Niemelän paikka kulki 1780 tehdyn kartan mukaan nimellä *Capakkaniemi*. Uusi Niemelä rakennettiin heti palon jälkeen vuonna 1937.

Kunta osti matkustajakodin vuonna 1949 ja muutti sen lastenkodiksi. Myöhemmin Niemelässä oli toimistoja ja se oli myös asunnottomien käytössä. 1980-luvulla Niemelä otettiin jälleen matkailukäyttöön. Rakennus toimi myös päiväsairaalana ja alkoholistien asuntolana. Nykyiset omistajat vuokrasivat Niemelän vuonna 1994. Talo oli päässyt niin huonoon kuntoon, että remontti piti aloittaa heti. Sittemmin pariskunta osti Niemelän ja perusti sinne vanhusten hoitokodin. Niemelä on peruskorjattu ja tiloja on uudistettu tarpeen mukaan, mutta vanhaa kunnioittaen. Rakennusta on laajennettu järvelle ja oikealle sivulle, mutta julkisivu pihan puolelta on jotakuinkin ennallaan.

Kahden pappilan mallista pappilattomaan

Alkujaan Rautalammissa oli kaksi pappilaa. Kirkkoherra asui Isosapappilassa Äijäveden rannalla. Kappalaisen virka-asunto oli Koskenpappilassa Konnekoskella.

Kappalainen kulki kirkolle sulan maan aikaan polkupyörällä ja veneellä. Talvella kulkupelinä oli hevonen. Viimeisenä Koskenpappilassa asui kappalainen

Mustakallio. Koskenpappilan virkatalon iso maaomaisuus pilkottiin useaan otteeseen. 1920-luvulla maata lohkaistiin itsenäistyneelle Konneveden seurakunnalle, ja myös Tervon seurakunta sai osan pappilasta. Myöhemmin torpparivapautus ja

siirtolaisasutus lohkaisivat maista merkittävän osan. Lopulta pappila ja 40 hehtaaria maata sen ympärillä myytiin evakkoon joutuneelle Suomen Kirkon Sisälähetysseuralle vuonna 1940. Nykyään Konnekoskella toimii *Törmälän kurssikeskus*.

Isossapappilassa oli vuonna 1910 maata 2457 hehtaaria. Pappilaan kuului 23 torppaa, 40 mäkitupaa ja yhdeksän tonttia. Viiden hehtaarin torpasta piti maksaa vuokrana 1-3 työpäivää viikossa. Mäkitupalaiselle hinta oli 1-3 työviikkoa kesässä. 1930-luvulla pappilasta erotettiin 44 itselistä tilaa. Pappila oli nykyiseen EU-aikaan verrattuna iso tila. Parsilla ja lantakouruilla varustettu navetta edusti aikansa uusinta tietämystä karjanhoidosta. Taitekattoinen pappilarakennus purettiin vuonna 1955.

Arkkitehtitoimisto **K. Ström & Tuomiston** suunnittelema uusi pappila valmistui seuraavana vuonna. Slammatussa ja tiilikattoisessa rakennuksessa oli kirkkoherran asunto ja kirkkoherran virasto. Siipirakennukseen tuli asunnot kappalaiselle, diakonissalle, talonmiehelle ja kanttorille. Puistomainen tontti vietti Äijäveden rantaan saakka.

Kirkkoherranvirasto muutti kylän keskusta 1980-luvulla. Pappila on yhtiötetty asunto-osaakeyhtiöksi ja myyty yksityisasunnoiksi. Vanhoista rakennuksista on säilytetty ainoastaan vuonna 1878 rakennettu luonnonkivinavetta.

Sahala

Kattilavirran puoleisessa päässä Äijävettä sijaitseva Sahalan tila oli aikanaan Tyyrinvirran rälssi. Tila alkoi maksaa veroa 1560-luvulla, jolloin sen omisti Savonlinnan linnanvouti **Kustaa Fincke**.

1600-1700 -luvuilla tila oli useiden eri sukujen hallinnassa. Rovasti **Krogius** osti Sahalan 1790-luvulla ja hääti silloiset vuokralaiset, **Sahasen veljekset**, jotka pitivät tilalla sahaa. Veljekset rakensivat tilalle nykyisinkin toiminnassa olevan talouskeskuksen. Vuonna 1873 Sahala siirtyi **Jalkasen** suvulle. Vanha päärakennus purettiin ja siirrettiin Tyyrinvirralle kouluksi vuonna 1920.

Suurikokoinen navetta ja talli on rakennettu vaihteittain. Vanhimmat osat ovat 1870-luvulta. 1882 rakennetussa navetassa oli parret sadalle lehmälle. Karjaa Sahalassa ei enää ole, vaan ratsuja. Tilalla on matkailua ja hyvinvointiin keskittyviä palveluja sekä ergonomisia työkalusteita valmistava tehdas.